

Valentina PRISECARI
Doctorand
Universitatea de Stat din Moldova
Chișinău, Republica Moldova

Metaforele cognitive în discursurile președintelui german R. Von WEIZSÄCKER

Rezumat: Scopul articolului nostru este de a identifica expresiilor metaforice în discursurile președintelui Richard von Weizsäcker (1984 – 1994) (în total 23 discursuri) care scot în evidență identitatea națională și corelația dintre acestea. Ne-am axat în special pe metaforele care au ca domeniu concret “inima” și “rădăcinile”.

Cuvinte cheie: identitate, alteritate, metafore cognitive, scheme imagistice, identitatea metaforică

Abstract: The goal of this article is to identify the metaphorical expressions in the discourses of Richard von Weizsäcker (1984 – 1994) (together 23) that emphasize the national identity and their correlation. We highlighted especially the metaphors that have as concrete domain the words “heart” and “roots”.

Keywords: Identity, Alterity, Cognitive Metaphor, Imagistic Schemes, Metaphorical Identity

Introducere

Nu am putea identifica *identitatea* în complexitatea ei în nici un tip de discurs, dacă nu ne-am raporta la *alteritate*, așa cum afirmă Mina-Maria Rusu „Nevoia de identitate se conturează prin raportarea la alteritate, fiind astfel o formă de conștientizare a existenței individuale, prin intermediul celei colective.” Necesitatea alterității apare din nevoia de confirmare a identității (*Despre identitate lingvistică vs identitate culturală* 19-27).

Alteritatea se formează pe baza diferențelor de *scheme imagistice* care diferă de la o cultură la alta. Schemele imagistice sunt “învățate” și “se rafinează” în mod permanent prin fixare (Faur, *Semantica cognitivă și teoria metaforei conceptuale* 8-24). Schemele imagistice care formează metaforele cognitive sunt parte a identității într-un discurs. Identitățile sunt negociate discursiv prin intermediul culturii și în cadrul țărilor cu multilingvism prin intermediul fenomenului de “comutare de cod”.

Corelația dintre metaforele cognitive și identitate nu poate fi neglijată, cu toate că nu există prea numeroase cercetări axate pe subiectul în cauză. Această constatare ne-a motivat în încercarea de a preciza noțiunea de *identitate metaforică*.

Identitatea metaforică este rezultatul prezenței unor metafore specifice într-un discurs. Prin includerea noțiunii de identitate metaforică este pusă în valoare exclusivitatea focusării pe obiective lingvistice. Dimensiunea metaforică ca obiect al cercetării este prezentă și în alte domenii de cercetare, deoarece fenomenele lingvistice sunt cercetate preponderent din perspective interdisciplinare. Termenul de identitate metaforică este utilizat frecvent în psihologia reabilitării, dar mai puțin în lingvistică. Pentru a elimina eventuala confuzie, am divizat termenul de identitatea metaforică în identitate și metafore cognitive. Din combinarea acestor noțiuni rezultă o arie de analiză mai restrânsă.

Constelația de metafore cognitive într-un discurs formează o identitate metaforică. Raportată la structuralism, noțiunea de identitate metaforică rezultă coagulează componentele numite și constituie un întreg. Într-un discurs, metaforele generează identitatea ca un întreg, totodată identitatea din discurs este reflectată în metafore. Constelația de metafore cognitive prezentă în discurs are la bază o memorie a discursului sau poate fi rezultatul creativității spontane. În cazuri frecvente predomină totuși combinații de concepte deja prezente în retorica locutorului și formate în timp ca mod de gândire.

Prezentarea metodologiei. Teoria cognitivă

În ultimii circa 40 de ani teoriile despre metaforă o definesc ca un fenomen cognitiv. Este vorba despre mai multe teorii începând de la teoria lingvistico-filozofică a interacțiunii, lingvistica cognitivă, teoria cognitiv-științifică *Blending* (Fauconnier & Turner 2003), până la teoriile psihologice ale metaforei: teoria cartografierii prin structură (Gentner, *Structure*

Mapping Theorie, 1983, 2001), teoria incluziunii pe clase (Glucksberg & Keysar 1990, 1993) și teoria lui Ortony (1987, 1993) ș.a.

Lakoff și Johnson sunt fondatorii teoriei metaforei cognitive odată cu apariția lucrării „*Metaphors we live by*”. Ei pornesc de la următoarea afirmație:

Metaphor is for most people a device of the poetic imagination and the rhetorical flourish – a matter of extraordinary rather than ordinary language. Moreover, metaphor is typically viewed as characteristic of language alone, a matter of words rather than thought or action. For this reason, most people think they can get along perfectly well without metaphor. We have found, on the contrary, that metaphor is pervasive in everyday life, not just in language but in thought and action. Our ordinary conceptual system, in terms of which we both think and act, is fundamentally metaphorical in nature. (4)

Prin urmare metafora face parte din procesul fundamental de gândire umană, deoarece gândirea este în esența ei metaforică. Diverse domenii, precum epistemologia, logica, psihologia, poetica, retorica, sociologia, politologia califică și descriu unele concepte logico-lingvistice prin intermediul altora cu scopul de a asimila ce este necunoscut prin intermediul a ceea ce este cunoscut prin tranzacțiile de identificare, comparație și juxtapunere, o modalitatea de a înțelege un context sau un concept prin intermediul altuia, de a structura o experiență în termenii unei alteia. Este vorba despre trecerea dinspre particular, cunoscut, vizibil apropiat, analizabil, investigabil către general, misterios, îndepărtat, inaccesibil, așa cum menționează Ștefan Avădanei (*De la început a fost metafora* 11). Este un mod de reflectare a caracterului interdisciplinar al metaforei, caracterizat prin descoperire și cunoaștere.

Sistemul nostru conceptual este compus dintr-o mulțime de concepte atât abstracte, cât și concrete. Prin intermediul conceptelor concrete sunt exprimate cele abstracte. Apare însă întrebarea dacă toate domeniile abstracte pot avea echivalența tuturor domeniilor concrete. Zoltan Kövecses menționează că trebuie să existe „similaritate” între entitățile expresiilor lingvistice prin înțeles. Dacă cele două entități nu au similarități, atunci nu se formează combinația compatibilă. Combinația ambelor domenii este produsul unei „predictabilități”, adică ne referim la o anticipare a combinației, care poate fi parțial neglijată și înlocuită cu noțiunea de „motivare”. Totuși unele metafore nu se bazează pe similarități, ci generează similarități (Zoltán, *Metaphor. A practical introduction* 77, 82). Joe Grady

propune o tipologie a metaforelor pe care Zoltan Kövecses ulterior o extinde (Zoltán, *op. cit.* 86):

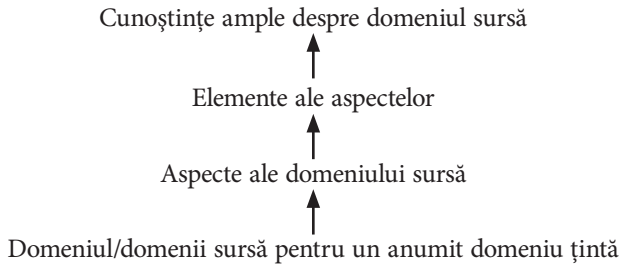
1. Metafore corelaționale – corelație în experiență (SCOPURILE SUNT DESTINAȚII)
2. Metafore de asemănare – perceperea similarităților (Ahile este un leu)
3. Metafore GENERIC E SPECIFIC – perceperea similarităților în structură (VIAȚA ESTE UN JOC DE NOROC) (metafore specifice culturii).

Metaforele cognitive sunt „structuri cognitive subiacente care fac legătura între două domenii mai mult sau mai puțin apropiate”. Iar în funcție de distanța dintre domenii / diferența inter-domenii, metafora poate fi cu un grad mai mare sau mai mic de creativitate. Dacă distanța este mai mare, metafora este mai creativă. Odată inclusă noțiunea de metaforă conceptuală dorim să definim și expresiile metaforice „realizarea sau materializarea în plan lingvistic a metaforelor conceptuale” (Vrămuleț, *Metafora războiului în limbajul politic* 63-64). În lingvistica cognitivă, metafora nu este doar o chestiune de limbă, ea reflectă corespondențele „adânci”, felul în care este organizat sistemul nostru cognitiv. Dar conceptele nu se pot funcționa fără a avea la bază anumite expresii lingvistice, precum și expresiile lingvistice nu se pot forma fără a porni de la un anumit concept.

Abordarea semanticii cognitive, avându-i ca reprezentanți principal pe Lakoff și Johnson, reprezintă direcția care contribuie la funcționarea sistemului nostru conceptual structurat metaforic. Metaforele cognitive sunt structurate prin intermediul a două domenii: domeniul A și domeniul B. Domeniul A / domeniul țintă fiind unul abstract, iar domeniul B / domeniul sursă fiind unul concret. Totuși, domeniul țintă este descris în majoritatea cazurilor parțial de domeniul sursă. Acest fenomen de parțialitate este numit de Olaf Jäkel „Fokussierung“ (*Wie Metaphern Wissen schaffen* 41). Totodată, conform teoriei date, există mai multe domenii sursă pentru un singur domeniu țintă. Metaforele din limbaj conțin o reflectare lingvistică a structurilor metaforice cognitive sub forma unor expresii lingvistice sistematice și coerente. Explicarea expresiilor metaforice presupune înțelegerea lor prin descriere, explicitând astfel realitatea prin metafore.

Pentru a corela domeniul A cu domeniul B avem nevoie de cunoștințe despre ambele domenii separat. Astfel Kövecses Zoltan propune o schemă argumentativă a acestei afirmații (*op. cit.* 122):

Schema Nr. 1

Multiple domenii sursă (în total 18 la număr) sunt menționate în lucrare de doctorat a lui Siegfried Schieder, cercetător german, (*Die gestaltende Kraft von Sprachbildern und Metaphern* 165) pe care dorim să le rezumăm aici și care ne-au servit drept „criteriu de diagnosticare” a metaforei în investigația noastră: 1. Arhitectură / Construcții. 2. Luptă / militar. 3. Organism / corp. 4. Matematică / geometrie. 5. Natură / animale / plante. 6. Economie. 7. Personificări. 8. Religie / credință / mit. 9. Joc / sport. 10. Tehnică / mecanică. Simțuri: 11. Acustică. 12. Optic / vizual. 13. Tactil. Idei: 14. Balanță / echilibru. 15. Mișcare. 16. Apropiere / distanță. 16. Întreg / parte. 17. Control / separare. 18. Legături / relații. Fiecare categorie de domenii sursă este extinsă de S. Schieder prin „exemple ancoră” (germ.: Ankerbeispiele) pe care le găsim foarte utile, exhaustive și concrete pentru a analiza un corpus în limba germană. În literatura de specialitate germană domeniul țintă în găsim sub denumirea „Spendebereich” sau „Ursprungsbereich” (engl. „Target domain”).

La rândul său, Zoltán Kövecses enumeră 13 domenii sursă: „The Human Body, Health and Illness, Animals, Plants, Buildings and Construction, Machines and Tools, Games and Sport, Money and Economic Transactions, Cooking and Food, Heat and Cold, Light and Darkness, Forces (such as gravitational, magnetic, electrical and mechanical), and Movement and Direction (16-20).

Extinzând noțiunea de structură, menționăm că există numeroase trăsături structurale identice și în acest caz se recurge la noțiunea de *sub-categorizare* (*Ibid.* 66) (ex: DIALOGUL ESTE DISCUȚIE). În acest context metafora cognitivă include două concepte abstracte în ambele domenii A și B, precum și aceeași categorie. În relația A nu este B, de exemplu, ARGUMENTUL ESTE RĂZBOI, avem două domenii / categorii diferite. Unul abstract, altul fizic. În asemenea categorisire, abstract (A) și concret (B), B trebuie să structureze sau să reorganizeze domeniul A, pastrând parțial aceleași caracteristici fundamentale.

Teoria conceptuală clasifică metafora în trei categorii: ontologice, structurale și orientaționale. Metaforele ontologice pornesc de la experiențele umane prin care emoțiile, ideile sau evenimentele sunt concepute ca entități. Metaforele structurale se bazează pe domenii conceptuale asemănătoare, unde există similarități în baza structurii conceptuale, de exemplu DISCUȚIA ÎNSEAMNĂ RĂZBOI. Metaforele orientaționale sunt concepte de orientare spațială precum *sus – jos, înainte – înapoi, deasupra – dedesubt*, unde verticalitatea reprezintă ascensiune, iar răul este jos.

Există două niveluri de analiză a metaforei care sunt interdependente: nivelul conceptual / de bază sau de profunzime, opus nivelului de suprafață. Orice analiză a metaforei pornește de la nivelul de bază, un epifenomen, în cadrul căruia au loc *proiecții ontologice și epistemice* (Vrămuleț, *Metafora războiului în limbajul politic* 11). Aceste proiecții au loc în domeniile constitutive ale metaforei.

La baza teoriei cognitive stau experiențele și cultura deja consolidate din care rezultă gândirea materializată prin intermediul metaforelor cognitive, iar ca rezultat final sunt produse expresiile lingvistice, materializate în limbaj datorită faptului că ele există deja în gândire. Metaforele cognitive reprezintă o expresie a experienței umane cotidiente în strânsă legătură cu o cultură anumită. Teoria Metaforei Conceptuale (TMC) a înlocuit abordările anterioare printr-o viziunea revoluționară și anume prin faptul că a atribuit metafora domeniului gândirii și cunoașterii. În acest fel metafora a devenit dintr-un element estetic un fenomen al gândirii.

TMC este baza metodologiei noastre prin intermediul căreia am identificat metaforele din cele 23 de discursuri ale președintelui german Richard von Weizsäcker.

Rezultate / Discuții

Pentru analiză în prezenta investigație au fost selectate discursurile președintelui Richard von Weizsäcker (*Reden*) de pe site-ul german www.bundespraesident.de. Pentru identificarea sensului figurat al cuvintelor și expresiilor am folosit varianta on-line a dicționarului Duden. Determinarea dimensiunii figurative a unor structuri a rezultat din practica comunicării, căci nu am reușit să depistăm atare sensuri în dicționarul consultat. Prin intermediul observației și identificarea schemelor imagistice, am reușit să identificăm mai multe metafore cognitive. Observația a avut la bază logograma chineză: urechile, ochii, mintea, sufletul; din lista respectivă au

fost aplicate în prezentul studiu dor două: mintea și sufletul, utilizate în structuri metaforice extrase din varianta scrisă a discursurilor consultate.

Criterii pentru selectarea discursurilor: au fost selectate discursurile adresate unui public larg, cetățenilor, nu numai parlamentarilor, oamenilor politici.

Deoarece discursurile au fost ținute cu diferite ocazii (întâlnirilor cu alți demnitari de stat, discursuri ținute cu ocazia zilei reunificării Germaniei, discursuri cu prilejul acordării unor premii, etc.), am putut analiza mai multe tipuri de identități: culturală, națională, personală. Un pas important în reliefarea unei identități în discursurile președintelui R. von Weizsäcker a fost analiza detaliată a acestora, lectura fiind extinsă și spre alte materiale pentru cunoașterea și înțelegerea mai amplă a personalității date, inclusiv prin vizionarea de emisiuni și filme biografice. Identificarea metaforelor din discursurile analizate a fost posibilă doar odată cu înțelegerea mentalității, reflectate în mai multe moduri de exprimare orală și scrisă, a președintelui R. von Weizsäcker, pe care le-am urmărit ca reflectare a individualității și totodată ca parte componentă a întregului, reprezentând cultura germană. Au fost selectate doar expresiile metaforice și metaforele care se referă la identitatea națională.

Expresiile metaforice din discursurile analizate apar într-o combinație de cogniție creativă și literară, ca principiu organizator al gândirii prin limbaj. Un amalgam de semantică integrală și cognitivă, fiind de aceeași părere cu Lakoff & Johnson că *structurile lingvistice*, în acest caz *expresiile metaforice*, pot fi identificate la un nivel anterior exprimării lor în limbaj. Altfel ar apărea întrebarea: cum am putea combina semele în așa fel ca ele să aibă o logică pentru a fi înțelese și de receptori dacă nu ar avea la bază principiul cogniției? Sensul figurat este cel care creează structuri noi bazate pe o logică superioară și imaginație. Elena Faur afirmă la fel că aproape toți semanticienii cognitiști împart convingerea că metafora este un fenomen mental conceptual, care se instalează anterior și independent de expresiile metaforice rezultate (Faur).

Am făcut deosebire dintre *expresiile metaforice* și *metafore*. Metafora ca figură de stil, ce rezultă dintr-o comparație subînțeleasă prin substituirea cuvântului obiect de comparație cu cuvântul-imagie (A→B, Abstract → Concret), și expresiile metaforice prin combinații de cuvinte precum: “auf der Flucht vor ihrer Gegenwart leben” (evadarea din prezent → PREZENTUL ESTE O TEMNIȚĂ), “Unsere eigene Geschichte mit ihrem Licht und ihrem Schatten” (istoria cu lumina și umbrele sale), “das verbindet die Herzen der ganzen Welt” (aceasta leagă inima întregii omeniri).

Ne-am axat preponderent pe metafore formate din substantive, dar nu au fost complet neglijate nici expresiile metaforice din care nu rezultă neapărat o metaforă cognitivă. În continuare prezentăm un tabel care include expresii metaforice selectate din discursurile supuse analizei, centrate prioritar pe metafore cognitive:

<p>Metafore – floră (rădăcini, germene)</p> <p>Jedes <u>Nationalgefühl</u> hat seine besonderen <u>Wurzeln</u>, seine unverwechselbaren Probleme und seine eigene <u>Wärme</u>. → SENTIMENTELE NAȚIONALE SUNT RĂDĂCINI, SENTIMENTELE SUNT CĂLDURĂ</p> <p>Umso mehr sollten wir sie spüren lassen, dass wir die <u>Verantwortung</u> für diese Geschichte mit ihnen ebenso <u>teilen</u> wie <u>die Wurzeln unseres geistigen und sozialen Lebens</u>, allen Systemunterschieden zum Trotz. → VIAȚA ESTE O RĂDĂCINĂ / RĂDĂCINI das alles hatte seine alten geschichtlichen <u>Wurzeln</u> → ISTORIA ESTE RĂDĂCINĂ</p> <p>Die <u>Sehnsucht</u> nach Frieden ist tief im Herzen der Menschen <u>verwurzelt</u>. → DORUL ESTE O RĂDĂCINĂ</p> <p>Im Laufe der Jahre konnten sie neue <u>Wurzeln schlagen</u> (Viele Millionen Flüchtlinge und Vertriebene). → SOARTA ESTE O RĂDĂCINĂ</p> <p>Es gibt in unserer geschichtlichen Wirklichkeit keine Rechtsethik ohne <u>religiöse Wurzeln</u>. → RELIGIA ESTE O RĂDĂCINĂ</p> <p>Mancher ausländische Mitbürger hat in der alten <u>Heimat keine Wurzeln</u> mehr und empfindet doch deutlich, unter uns noch immer als Fremder behandelt zu sein. → PATRIA ESTE O RĂDĂCINĂ</p> <p>den <u>Keim der Hoffnung</u> auf eine bessere Zukunft → SPERANȚA ESTE UN GERMENE</p> <p>Die neu erworbene <u>Freiheit</u> muß <u>sich verwurzeln</u> können. → LIBERTATEA ESTE O RĂDĂCINĂ</p>
<p>Metafore – corpul uman (inima, creier / rațiune)</p> <p><u>mit dem Herzen</u> auch jenseits der Mauer <u>leben</u> → VIAȚA ESTE INIMĂ</p> <p>Ich bin froh, auch im neuen Amt <u>mit Herz und Verstand Berliner bleiben</u> zu können. → OMUL ESTE RAȚIUNE</p> <p>Wenn Ausländer unter diesem Schutz stehen, dann sollten auch wir Deutschen ihnen unsere Türen und <u>Herzen</u> wirklich <u>öffnen</u>. → INIMA ESTE O UȘĂ ce poate fi închisă sau deschisă</p> <p>Nun ist es <u>Wirklichkeit</u>, und es bewegt unsere <u>Herzen</u>. → REALITATEA ESTE INIMĂ</p> <p>die <u>Hoffnungen in den Herzen</u> der Menschen → SPERANȚA ESTE INIMĂ</p> <p>Liebe befähigt uns, <u>mit dem Herzen zu sehen, zu hören und zu handeln</u>. → DRAGOSTEA ESTE INIMĂ</p> <p>Furcht und Angst sind in viele Herzen eingezogen. → TEAMA ȘI FRICA (→ SENTIMENTELE) SUNT INIMA</p>

Tabelul 1: *Metafore cognitive în discursurile președintelui Richard von Weizsäcker*

Tabelul prezintă cele mai relevante metafore cognitive selectate din discursurile lui R. von Weizsäcker. Observăm că se pune un accent deosebit pe lucrurile abstracte care sunt incluse în discursuri prin compararea sau substituirea lor cu cel mai important organ al corpului uman „inima“, organ reprezentativ pentru menținerea vieții. Un alt accent al identității se pune pe „rădăcinile” pomului vieții, altfel numit arborele cosmic, cu o semnificație universală, atât pentru creștini, cât și pentru păgâni. Metafora identității, în cazul discursurilor analizate, este plasată în interiorul corpului uman (inimă), dar și în afara lui (rădăcini), dar care de fapt este la fel în interiorul la ceva, adică „rădăcinile” sunt în interiorul pământului, precum „inima” este în interiorul corpului omenesc. În ambele cazuri este ceva ce este în interior, ci nu la suprafață, este ceva intern, nu extern, din ce rezultă că identitatea este ceva intern, de unde și ies în evidență metaforele de spațiu. Metaforele utilizate în discursurile analizate pot servi drept bază stabilă în crearea identității prezentate și receptate.

În cele 23 de discursuri putem identifica și alte metafore cognitive pe care le-am clasificat în două sub-categorii: „pozitive” și „negative”:

Pozitive	Negative
VIATA / VIITORUL ESTE O OPERĂ DE ARTĂ	SUFERINȚA ESTE UN MUNTE
VIATA ESTE O PUNTE	GRIJILE SUNT O POVARĂ
TRECUTUL ESTE MOȘTENIRE	IDEOLOGIA ESTE UN BALAST
DEMNITATEA ESTE O PERSOANĂ	DESPĂRȚIREA ESTE UN ZID
DRAGOSTEA ESTE CĂLDURĂ / INIMĂ / LUMINĂ	
CURAJUL ESTE CÂȘTIG	
ÎNCREDEREA ESTE O CONSTRUCȚIE	
SPERANȚA ESTE O UȘĂ DESCHISĂ	

Observăm preponderența metaforelor cognitive cu semantică pozitivă. Se pune accent pe formarea unei identități stabile și solide prin utilizarea metaforelor cognitive cu rol educativ și moralist. Se mijlocesc valorile, convingerile și principiile proprii unui public larg pentru a fi mediate și preluate. Chiar dacă cele 23 discursuri conțin multă informație generală sau specifică unui anumit subiect sau domeniu, în nici unul dintre ele nu lipsește esența gândirii cognitive mijlocite prin intermediul metaforelor cognitive, care, în esență, înglobează identitatea dorită a fi reliefată.

Pe lângă expresiile metaforice de constituire a identității, se evidențiază și alte multiple și complexe nuanțe, combinații, expresii, cuvinte, care evidențiază identitatea exprimată și recepționată: „Wir sind kein Volk verwirrter Gefühle oder romantischer Grübeleien. Wir sind auch keine wandernden Missionare zwischen den Welten. Wir sind Menschen wie andere auch“¹ sau „Heimat ist aber, so hieß es, nicht nur dort, wo man geboren ist. Heimat ist der Ort, wo man in Verantwortung genommen wird und wo man verantwortlich sein kann“².

Multitudinea și complexitatea discursurilor oferă teme variate de discuție și diferite unghiuri de analiză a acestora, lingvistic, psihologic, politic sau filozofic. Pe lângă analiza metaforelor, am identificat și variații destinate cărora li se adresează președintele R. von Weizsäcker, ceea ce scoate în evidență încă odată faptul că ele reflectă o identitate complexă necesară a fi analizată din perspectiva mai multor domenii sau făcând apel la o abordare interdisciplinară. În discursurile lui R. von Weizsäcker se conturează intenții de modelare a identități personale, naționale și internaționale.

Identitatea nu este niciodată ceva finit. Este ceva mereu în schimbare și transformare, deaceia metaforele analizate în prezentul articol reflectă doar o operație ce rezidă în contemplarea activă a unui fragment al realității, iar rezultatele nu pot fi generalizate, ci se aplică doar parțial, la situații pragmatice concrete. De altfel R. von Weizsäcker afirmă că omul modern nu are identitate „identitätslose Existenz des modernen Menschen” și că suntem în căutarea sinelui „auf der Suche nach sich selbst”. Ulterior Dânsul menționează că nu există o „identitate universală care poate fi importată, ci fiecare merge pe drumul său”. Se creează mituri, pentru a da o formă existenței, se țin discursuri pentru a da o formă identității. Si Zafer Senocak consideră, la rândul său că: „Limba este cheia identității” (*Deutsch sein: eine Aufklärungsschrift*).

Concluzii

Discursurile analizate ale lui R. von Weizsäcker au la bază o pregnantă combinație de expresii metaforice și metafore care reliefează o identitate complexă atât la nivel de emițător, cât și de receptor, atât cu impact național,

1. „Suntem un popor fără sentimente confuze sau meditații romantice. Nu suntem nici misionari hoinari între lumi. Suntem oameni ca și ceilalți”. (t.a.)

2. „Patria nu este acolo unde ne-am născut. Patria este locul unde ești tratat cu responsabilitate și unde îți poți asuma responsabilitatea”. (t.a.)

cât și internațional. Se evidențiază, în special, metafore cu obiect concret – corpul uman (inima) și flora (rădăcini), pe care ne-am axat pe parcursul prezentei cercetări. Expresia metaforică “von ganzem Herzen” (din toată inima) este utilizată frecvent, generând comparația sau substituția prin abstractele: dragoste, sentimente, speranță, viață, rațiune, etc.

Per ansamblu, discursurile lui R. von Weizsäcker au un efect moralist și educativ, cu un accent vădit pe familie și cultură. Astfel, din metaforele și expresiile metaforice utilizate, putem deduce următoare direcții de modelare identitară: orientare, încurajare, acceptare, precum și sfaturi practice și citate formulate prin intermediul expresiilor metaforice: “Folgen Sie ruhig der Stimme Ihres Herzens...” (urmați-vă liniștiți vocea inimii), „Auf dem dunklen Pfad, auf dem der Mensch hier auf Erden gehen muß, gibt es gerade soviel Licht, wie er braucht, um den nächsten Schritt zu tun.“ (Pe calea întunecată pe care omul trebuie să meargă pe pământ aici, este atât de multă lumină cât are nevoie pentru a face pasul următor) (Richard von Weizsäcker).

Bibliografie

- Avădanei, Ștefan, *De la început a fost metafora*, Iași, Virginia, 1994.
- Faur, Elena, ”Semantica cognitivă și teoria metaforei conceptuale. O abordare din perspectivă integrală”, in *Limba română*, LXIII (3), Editura Academiei, 2014, p. 8-24.
- Jäkel, Olaf, *Wie Metaphern Wissen schaffen*, Hamburg, Verlag Dr. Kovač, 2003.
- Lakoff, George, Johnsen, Mark, *Metaphors we live by*, London, University of Chicago Press, 2003.
- Rusu, Mina-Maria, „Despre identitate lingvistică vs identitate culturală”, in *Revista Limba Română*, Nr. 4, anul XXIV, 2014, p. 19-27.
- Schieder, Siegfried, *Die gestaltende Kraft von Sprachbildern und Metaphern. Deutungen und Konstruktionen von Staatlichkeit in der deutschen Debatte über den europäischen Verfassungsvertrag*, Doktorarbeit in Politik, Trier, 2006.
- Senocak, Zafer, *Deutsch sein: eine Aufklärungsschrift*, Hamburg, Ed. Körber-Stiftung, 2011.
- Zoltán, Kövecses, *Metaphor. A practical introduction*, 2nd edition, Oxford University Press, 2010.
- Von Weizsäcker, Richard, *Reden*, <http://www.bundespraesident.de/DE/Die-Bundespraesidenten/Richard-von-Weizsaecker/Reden/reden-node.html> (accesat pe 21 aprilie 2017).
- Vrămuț, Marinela, *Metafora războiului în limbajul politic*, București, Editura Universitară, 2012.